

جریدہ علیہ

مشیت جلیلہ اسلامیہ ناک جریدہ رسمیہ سید

ذی القعدہ ۱۳۳۷

عدو ۴۸

آیدہ بر نشر اولنور

بشخی سنہ

محمد وحید الدین

فتواخانه مسوولین ریزه لی حاجی احمد اسلام افندی به ابتدا التمشلی درجه سندن
استانبول مدرسلکی رؤسی توجیه اولمشدر .

بواردۀ سیه نك اجراسته مشیخت مأمورد

فی ۹ ذی القعدة سنه ۱۳۳۷ ۷ اغستوس سنه ۱۳۳۰

شیخ الاسلام

مصطفی صبری

علم کلام

— متکلمین و حکماء —

نفس ناطقه بشریه کوره سعادت عظما و مرتبه علیا خالقنک ذات وصفاتی طاقت
بشریه سی مقدارنجه بیلیمک و بوجله انسان مبدأ و معادن و قوف و معرفت تحصیل ایتمکدر .
بو معرفتک حصولی ایچون ایکی طریق وارددر . بری اهل نظر و استدلال بولی ،
دیگری ده اهل ریاضت و مجاهده اسلوبی در . نظر و استدلال یولنه سالک اولانلر اکر دین
و شریعتی التزام و اسلوب بحث و استدلال لرنده شرع شریفه اتباع ایدر لر سه آنلره (متکلمین)
دیرلر .

بردینه تمسک ایتیموده مجرد کندی عقل لرینه او یوب کیدنلرده (حکماء مشائیون)
دیرلر .

طریق ریاضت و مجاهده به سالک اولانلردن شریعت توفیق حرکت ایدنلره (صوفیه
مشرعون) ، شریعت اتباع ایتیموده مجرد ریاضت و مجاهده لری نمره سی اوله رق کشف و اشراق
یه اکتفا ایدنلره (حکماء اشراقیون) دیرلر . بونلرک هر ایکسی ده مرآت قلب لرینی تصفیه
ایدرک سنوحت الهیه مظهر اولق اوزره عالم روحانیاته متوجه اولور لر سه ده لکن
دین حقه تمسک اولانلرک مرایای قلبی مستوی دیگر لرینک کی غیر مستویدر .

متكلمين دخی اكر اعتقاد باینده اصحاب كرام حضراتك ظاهر حال واعتقادلری اوزره جاری و آنلره تابع ایسه لر (اهل سنة والجماعة) ویا (فرقه ناجیه) ، مشارالیهك ظاهر مذهبلینه مفایر و آنلرك مسلكرینی منكر ایسه لر (اهل بدعت وضلاله) ویا (فرق ضاله) تسمیه اولورلر .

— مسالك وادیان مختلفه تقسیمی، و دین اسلامك اعدل المسالك —

واعدل الادیان اولدیغی

بعض علماء مسالك وادیان مختلفه اربابی بروجہ آتی الی قسمه تقسیم ایدیورلر .
برنجیسی: سوفطائییه دره آنلر، حقابق اشیا بی انكار ایدرلر . محسوسات ومعقولاتدن هیچ بزشیك وجودینه قائل اولمازلر .

ایکینجیسی: طبعیون دره آنلر مابعدالطبیعه یوق دیرلر . بالکنز محسوساتك وجودینه قائل اولوب معقولاتی انكار ایدرلر .

اوچنجیسی: دهریون و مادیوندر . آنلر محسوسات ومعقولاتك وجودینه قائل اولور .
لر سده فقط صانع عالمك وجودینه قائل اولمازلر .

دردنجیسی: فلاسفه السهیون دره آنلر محسوسات ومعقولات ایله برابر صانع عالمك وجودینه قائل اولورلر سده فقط بر شریعت قائل اولمازلر .

بشنجیسی: کتابیون — یهود ونصارادر . آنلر محسوسات ومعقولات ایله برابر صانع عالمك وجودینه و بر شریعتده قائل اولورلر سده لکن شریعت اسلامیه قائل اولمازلر .

النجیسی: مسلمون دره آنلری ذکر ی سبق ایدن امورك كافه سنه قائل اولورلر .
بناء علیه دین اسلام، مسالك وادیان سالفهده بولنان مزایانك جمله سنی محتوی اولدیقدن اعدل المسالك واعدل الادیاندر . سعادت دنیویه و اخروییه جامعدر . تلقینات جدیدیه احتیاج بر اقامشدر .

جناب حقك (ان الدین عندالله الاسلام) و (ومن یتغ غیر الاسلام دیناً فلن یقبله)
قول شریفلری موجبجه دین ، انحق دین اسلامدر . ماعداسی شایان قبول دکلدر .
چونکه دین اسلام، بوتون فضائل اخلاقیه ایله متحلی و متصف و ذائل اخلاقیه دن محترز

و مجتنب اولمى امر ايتديكى كى انسانيتنه نافع اولان شيلرى ايضا ومضر اولان شيلرى اصلاح ايله طريق كمال اولان خير و فضيلته ، حكمت وعدائته انسانلرى سوقايدىر .
ولتم ماقيل :

ان دين الاسلام دين اسلام
و اعتصام بحبل رب الانام

دين عدل و حكمة واتحاد
و اقتصاد و الفة و وثام

فقط تماميله شرع شريفه تمسك ايدنلر اهل نجات اولوب تمسك ايمانلر ضلالتده قاليرلر .

— فرقة ناجيه و فرق ضاله —

كتب كلاميه ده بيان اولنديكى وجهله فخر عالم افندى (ستفرق امتى ثلاثاً و سبعين فرقة كلها فى النار الا واحدة) [۷] يورد قدده اصحاب كرام طرفدن (و من هم يا رسول الله) ديه سؤال اولغى ، رسالتنام افندى دى (الذين هم على ما انا عليه واصحابي) بيورمشدر . يعنى نم اقم قريباً بتمش اوج فرقه آيريله جق ، جمله سى اعتقاد خصوصنده دخول ناره مستحق اولوب آتجق بر فرقه نجات بوله جقدر . اصحاب كرام طرفدن (بو فرقة ناجيه كيملردر يا رسول الله) ديه سؤال اولندقدده سرور انبياء افندى : (آنلر ، نم واصحابكم اعتقادلرى اوزره اولانلردر) بيورمشدر .

حديث شريفده ذكر اولتان عدددن مراد ، وفات پيغمبرى دن صوكره جوق زمان كچمه دن ظهور ايدوب حضرت پيغمبر افندى واصحاب كرامه مخالفت كامله سى بولتان فرقه لرك يا خود فى وقت من الاوقات فرق مخالفه نك بومقدارده اولميدىر . اوقات سائرده زياده و نقصان اولمى سنده بر محذور يوقدر . عدد مذكور دن كثر مراد اولمى ده

[۷] الفاظ جهتندن بعض علماء و نقاد ، حديث مذكور كعدم ثبوت قائل اولمش ، شهرستانى ملل و نحلنده ، غزالي فيصل الفرقه سنده ، قاضى غضد موافقنده و عقايد عضديه سنده اسناددن عازى اوله رق ذكر ايتمىلردر . لكن : محدثندن ابو داود ، ترمذى ، ابن ماجه و رحيم الله تعالى مختلف لفظلر ايله ابو هريره ، سعد بن وقاص و عبدالله بن عمر رضى الله عنهم دن روايت ايتديكلرندن حديث مذكور بحسب المعنى صحيح و مثبت اولديغنده اختلاف و شبهه يوقدر .

وفى التقرير بر شرح التحرير و حديث طرق كثره من روايه كثير من الصحابة بالفاظ متقاربة .

محمدر. بو فرقه محترمه نك عقایدی عقیده اصحاب كرامه موافق اولدینی ایچون (اهل السنة والجماعة) اطلاق اولدی. وبجسبالاعتقاد عذاب مستحق اولیوب اهل نجات اولدقلمیچونده (فرقه ناجیه) تسمیه اولوندیلر.

اهل سنتك عاصی و فاسقلمیك معذب اولسی ایسه عملده کی قصور و معصیلمرندن ناشیدر. یوقه اعتقاد حسیله دكلدر.

سائر فرق ضالاه معصیت ارتكابندن ناشی معذب اوله قلمی کی اعتقادات باطلهلمی حسیله ده معذب اوله قلملدر.

فرق مذکوردهن هریری، فرقه ناجیه کندیلری اولدینی ادعا ایدرلر سده لکن حدیث شریفده کی (الذین هم علی ما انا علیه واصحابی) مدلوله مطابق اولان ذوات، انجق اهل سنتدر. وبو کا تطبیق اولتان عقاید دخی عقاید اهل سنتدر.

چونکه بو فرقه ناجیه، عقایدنم رسول کبریا اقد مزدن منقول اولان احادیث صحیحیه تمسک ایدرلر. بلا ضروره ظواهر نصوصدن عدولی تجویز اتمیه رك بالعموم معتقدات، عبادات، معاملات و بلکه عاداته بیله سنن سنیه حضرت پیغمبری و اثرک صحابه کزینم متابعتی التزام ایدرلر. بر اصل شرعییه مستند اولدقجه مقتضای عقله اعتمادی ترك ایدرلر. ایسته بوصفات ایله موصوف اولدقلمرندن طولانی بحق (اهل السنة والجماعة) عنوان جلیلی احراز ایدن ذوات، ماتریده و اشعریه فرقه جلیله سی اوله جنی شبه سزدر.

رده: فرق ضالاه نك بعضی افراط و بعضی تقریط طرفده در. اهل سنت ایسه افراط و تقریطده اولیوب بلکه توسط واعتدالده در.

فلانك فیها مفرطا او مفرطا

کلا طرفی قصد الامور ذمیم

بناءً علیه جناب حقك (جعلناكم امة وسطا) قول شریفی و روایت اولتان (خیر الامور اوساطها) اثر متنی ایله اهل سنتك خیرتی و فرقه ناجیه اوللمی مرتبه بده اتمده در. فرقه ناجیه نك مظهر عفوا و اولادینی صورتمده عذاب استحقاقلمی یا لکنر عمل جهندندر. فرق ضالاه نك عذاب استحقاق ایسه هم اعتقاد و هم عمل جهندندر. فرق ضالاه نك اعتقادلمی انکار شریعت و قدم غاله قائل اولمق و یا حشری انکار ایتک کی کفره مؤدی

رسه سائر کفار مثللو مغلد فی النار اوله حق در. بویه بر کفره مؤدی اولمازسه فرقه جیه عاصیلری کبی مشیت السبیه مفوضدر.

— فرقه ناجیه اولان اهل سنتک ادله شرعیه بالاستناد —
فروعده اختلافلری

فرقه ناجیه اولان اهل سنتک اصول اعتقادیده تضلیلی موجب اختلافلری یوقدر. زیرا اصول اعتقادیه مضبوط و محدود بر طاقم احکام اصلیه در. یوقسه حوادث فعلیه تابع اوله رق آنا فائداً تراید ایدن غیر محصور فروعدن دکلدر. چونکه فروعده اختلاف واقعدر. بعض ماده عملیه وارد در که صراحة قران کریمده بولنور. بولنورسه سنت سنیه مراجعت اولنور. اوده بولنورسه اجماعله عمل اولنور. اجماعده بولنورسه صراحة قران کریم ویا سنت سنیه ایله ثابت و منصوص علیه اولان بر اصله قیاس ایله اجتهاد ایدیلرک عمل لازم اولور.

ادله سمعیه تک عبارده ویا اشاره ویا دلاله ویا اقتضاسندن بریه احکام شرعیه عملیه تک استخراجنه قادر اولان مجتهدین عظام حضراتی هر خصوصده جد تام ایله بذل مقدرت ایتدکلرندن رأی طالبلری نیه منجر اولورسه کندیلرینه وکندیلره بالتقلید اتباع ایدنلر. آنکله عمل واجب اولور.

آرای بشر ایسه مختلف اولقله بالطبع آنک اختلافی حسیله اجتهادی اولان مسائله دخی اختلاف، امر ضروریدر.

مرروی اولان (اختلاف امتی رحمة) اثری بو مثللو فروع و اعماله نظر آدر. یوقسه اصل اعتقاده نظر آدر. زیرا آنده اتحاد و اتفاق لازمدر. بناءً علیه اهل سنتک بر قسیمی اعمالده امام اعظم حضرتلرینه، دیگر قسملریده امام مالک، امام شافعی، امام احمد بن حنبل حضراتندن برینه اتباع ایتکده درلر.

ائمة مشار الیهمدن هریری اجتهاد مطلق ایله مجتهد اولدقلرندن شرع شریک منعی بولتان نصوص قرآنیه و احادیث نبویه دن استنباط احکام ایتشلر، اجتهادلرینک مؤدی و علم و معرفتلرینک راصل اولدینی درجهده حکم ایتلرلدر.

ذوات اربعة مشار الیهمدن بشقه صدر اسلامده لیث بن سعد مصری، سفیان ثوری،

سفیان بن عینه ، عبدالرحمان اوزاعی ، محمد بن جریر طبری - حضراتی کھی علمای دیندن دها پک چوق مجتهدلر وار ایدی .

فقط بونلرک قوال ومذاهبی تواتر و یادیکر برطریق صحیح وموثوق ایله نقل ایده جک اتباع وانصارلری چوغالمدینی جهتله مذهبلری منقرض اولش ، یالکز مذاهب اربعه ائمه سی بولان ذوات مشارالهم حضراتنک طریق موثوق ومعتبر ایله مذهبلری عصرآ بعد عصر مشافیه ویا تدوین کتب ایله نقل ایدن علمای اعلام بولنش وبناء علیه هر برلرینک مذهبی اشتهار ایدوب ضیاعدن مصون قالمش واتباع وانصارلرینک چوغالمسی مذاهب اربعه پقالرینه بادی اولمشدر .

شبو مذاهب جلیله نك اصحابی یکدیگری فضیل وتفسیق ایتز . برلرینه طعن وتشنعه بولنزلر . اهل سنت عنوانی جمله سینه شاملدر . احوال ومعامله لری اصول شریعتیه منطبقدر .

ایشته اجتهاد مطلقک ائمه اربعهده انحصارینه اجماع منعقد اولدیقدن هر مؤمن ائمه عظام حضراتدن برینه عملده تقلید واتباع اتملی ، تقلید ایتدیکی مذهبدن بلا ضروره برمسئلهده مذهب آخره انتقال ایتمالی در .

واقعا بالکیه برمذهبدن مذهب آخره انتقال جائزایهده فقط یالکز بعض مسئلهده جلب منفعت خصوصنده برمذهبدن دیگر مذهبه انتقال ، جائز دکلددر . زیرا بو فعل ، العیاذبالله شریعتله تلاعبر . مذهب آخره انتقال خصوصنده دین ایله تلاعب مرتبه سینه وارد در ماق وتقلید ایلدیکی مذهبک کافه احکامی التزام ایله تلفیق مذهبدن احتراز ایتک لازمدر .

مثلا مذهب حنفی ده اولان برکیمسه نك ابدستلی ایکن زوجه سنی مس ایتد کد نصکره بالتصادف بورندن ویا بدنندن قان آقه مذهب شافعی نی تقلید ایدرک اولکی ابدست ایله اکتفا ایدوب آروجه ابدست المفسرین نماز قلمسی صحیح دکلددر . چونکه شخص مذکور زوجه سنی مس ایله ابدستک بوزولمامسنده مذهب حنفی ، بعده سیلان دم ایله ابدستک بوزولمامسنده مذهب شافعی نی التزام ایتمش وبناء علیه ایکی مذهبی جمع وتلفیق ایله برعمل ایشله مش اولورکه بونک محنته شواکی مذهبدن هیچ برسی مساعد دکلددر . دارالحکمة الاسلامیه اعضاسندن عربیکری

مصین عربی